

Acantholimon Boiss. – ježourek – Plumbaginaceae

Stálezelené polštářovité byliny nebo polokeře. Listy jehlicovité nebo čárkovité, většinou tuhé, pichlavé. Květy 5četné, v klasech nebo hroznech, kalich suchomázdřitý, koruna růžová nebo bílá. Plody nažky srůstající s kalichem. – 90–100 druhů v jihových. Evropě, Malé a Střední Asii, na skalních stepích, polopouštích a ve vysokohorských oblastech. – Vhodné pro alpina a alpínkové skleníky, na slunná, chráněná stanoviště, nejlépe skalní štěrbin. Vyžadují ochranu před zimní vlhkostí. Množení nejčastěji letními řízk. (Z řeckého akantha – osten a latinského *Limonium* – limonka, statice.)

A. glumaceum Boiss. – j. plevnatý

Polštářovitý, zelený polokeř. L. jehlicovité, 2–3 cm dl., na průřezu trojúhelníkovité. K. karmínově růžové, na stvolech 8–15 cm vys., dlouze přesahující listy. VI–VII. – Arménie. Nejčastěji pěstovaný druh.

A. olivieri (Jaub. et Spach) Boiss. – j. Olivierův**A. venustum** Boiss.

Polštářovitý, šedomodře zbarvený polokeř. L. 0,5–2,0 cm dl., ploché, kýlnaté, pichlavé. K. růžově červené, na stvolech 10–15 cm vys. VI–VIII. – Arménie. Jeden z nejhezčích druhů.

Acanthopanax Miq. – akantopanax – Araliaceae

Opadavé vzpřímené keře, vzácně nízké stromy nebo liány, většinou trnité. Listy střídavé, dlanitě složené, 3–7četné. Květy obvykle 5četné, oboupohlavné, nenápadné, v polokulovitých okolících, buď jednotlivých nebo seskupených po několika. Tyčinek 5, pestík se 2–5 volnými nebo částečně srostlými čnělkami. VII–VIII. Plody bobule se 2–5 smáčklými semeny. – Asi 30 druhů převážně ve vých. Asii a Himálaji. – Zajímavé, ale zřídka pěstované keře. Daří se jim na živných humózních půdách, na slunných až polostinných stanovištích. Množení dřevitými nebo kořenovými řízk, případně hřížením nebo semeny. (Z řeckého akantha – osten a *Panax* – všeho.)

1	a	Výběžkaté keře; větve a řapíky listů hustě žlutě štětinaté, bez trnů.....	<i>A. senticosus</i>
	b	Keře bez výběžků, se zřetelnými trny	2
2	a	Čnělky 2 nebo 5, na konci volné	3
	b	Čnělek vždy 5, zcela srostlých ve sloupek.....	4
3	a	Listy většinou 3četné; stopky květů pýřité, čnělky 2	<i>A. sessiliflorus</i>
	b	Listy 5–7četné; stopky květů lysé, čnělek 5.....	<i>A. sieboldianus</i>
4	a	Listky kratičce řapíkaté, oboustranně osténkaté, prostřední 8–12 cm dl.; stopky květní 0,4–1,0 cm dl., lysé	<i>A. simoni</i>
	b	Listky téměř přisedlé, 3–6 cm dl., bez ostének; stopky květní 0,8–1,5 cm dl., slabě pýřité nebo lysé	<i>A. henryi</i>

A. henryi (Oliv.) Harms – a. Henryův

Keř 2–3 m vys. Větévky v mládí drsně pýřité, s tlustými trny. L. 5četné, lístky téměř přisedlé, 3–6 cm dl. K. zelenavé, stopky 8–15 mm dl., slabě pýřité, okolíky po několika, na tlustých stopkách 1–3 cm dl. VIII–IX. P. kulovitě elipsoidní, 0,8 cm dl., černé. – Stř. Čína.

A. senticosus (Rupr. ex Maxim.) Harms – a. ostnitý**Eleutherococcus senticosus** (Rupr. ex Maxim.) Maxim.

Keř 2–5 m vys. Větévky s hustými, štíhlými žlutavými ostny. L. většinou 5četné, zřídka 3četné, lístky kratičce řapíkaté, 6–12 cm dl., na rubu v mládí na žilnatě hnědavě pýřité. K. červenavě žluté, stopky 1–2 cm dl., okolíky kulovité, 3–4 cm v průměru, na štíhlých, 5–7 cm dl. stopkách. VII. P. téměř kulovité, 0,8 cm v průměru, černé, šťavnaté. – Sev. Čína, Mandžusko, Sachalin. Léčivá rostlina.

A. sessiliflorus (Rupr. et Maxim.) Seem. – a. bezstopný

Rozkladitý keř 2–4 m vys., s větévkami řídkými trnitými. L. většinou 3četné, zřídka 5četné, lístky 6–15 cm dl.; řapíky 3–6 cm dl. K. matně červené, téměř přisedlé, v kulovitých, krátce stopkatých hlávkách. VII–VIII. P. široce elipsoidní, 1,0–1,4 cm dl., černé. – Sev. Čína, Mandžusko, Korea.

A. sieboldianus Mak. – a. Sieboldův**A. pentaphyllus** March., **A. spinosus** hort., **Eleutherococcus japonicus** Nakai

Rozkladitý keř 1–3 m vys., větévky s řídkými smáčklými trny. L. 5–7četné, po několika na krátkých větévkách, lístky 2,0–3,5 cm dl., téměř přisedlé; řapík lysý, 3–8 cm dl. K. jednopohlavné, zelenavě bílé, v jednotlivých okolících, 2,0–2,5 cm širokých, stopky okolíků 5–10 cm dl. VI–VII. P. téměř kulovité, 0,6–0,8 cm v průměru, černé, v kultuře vzácné. – Japonsko.

A. simoni (Decne.) Schneid. – a. Simonův**Eleutherococcus simoni** Decne.

Keř 2–3 m vys., větévky hladké, s řídkými tlustými trny. L. 5četné, lístky krátce řapíkaté, prostřední 8–12 cm dl., oboustranně osténkaté; řapík 5–7 cm dl., často trnitý. K. zelenavé, okolíky po několika, na stopkách 1–5 cm dl. VII. P. asi 0,6 cm v průměru, černé. – Stř. Čína.

Acer L. – javor – Aceraceae

Převážně opadavé jednodomé stromy, zřídka keře. Listy vstřícné, většinou jednoduché, dlanitolaločné až dlanitodílné, někdy dlanitě složené ze 3–5(–9) lístků. Květy v latách, hroznech nebo chocholících, funkčně jednopohlavné, samčí se zakrnělým pestíkem, samičí s tyčinkami s neotevírajícími se prašníky. Plody křídlaté dvounažky. – Asi 150 druhů převážně v mírném až subtropickém pásu sev. polokoule, ojediněle do tropického pásu s přesahem na již. polokouli. – Javory jsou významné alejové a parkové stromy, časté i jako solitéry, zejména druhy a kultivary s nápadně zbarvenými listy. Menší druhy mají uplatnění v zahradách a zakrsle rostoucí druhy jsou vhodné pro alpina a předzahrádky, především kultivary se zastříhovanými a nápadně zbarvenými listy. Daří se jim v živných, čerstvě vlhkých půdách, na slunných nebo jen mírně zastíněných místech. Množení semeny nejlépe předčasně sklizenými nebo na jaře po stratifikaci. Okrasné kultivary můžeme v létě očkovat nebo na jaře roubovat. Řízkování většinou v červnu a červenci. (Staré latinské jméno pro javor je acer, snad z latinského acer tvrdý nebo ostrý nebo z keltského ac hrot.)

1	a	Listy složené.....	2
	b	Listy jednoduché	5
2	a	Zimní pupeny jen se 2 vstřícnými šupinami; květy v dlouhých hroznech, žláznatý terč malý nebo chybí.....	3
	b	Zimní pupeny s mnoha střechovitými šupinami; květy v koncových chocholících, žláznatý terč velký	4
3	a	Květy 4četné, zřetelně stopkaté; lístky i řapíky listů lysé	<i>A. cissifolium</i>
	b	Květy 5četné, téměř přisedlé; lístky alespoň na rubu a řapíky pýřité	<i>A. henryi</i>
4	a	Borka skořicově hnědá, papírovitě odlupčivá; lístky 3–5 cm dl., hrubě pilovité.....	<i>A. griseum</i>
	b	Borka tmavošedá, neodlupčivá papírovitě; lístky 5–12 cm dl., téměř celokrajné	<i>A. nikoense</i>
5	a	Listy celistvé nebo na bázi se 2 drobnými lalůčky.....	6
	b	Listy zřetelně 3–11laločné	8
6	a	Listy tvarově připomínající habr, s 18–20 postranními žilkami, řapík asi 1 cm dl.....	<i>A. carpinifolium</i>
	b	Listy nejvýše s 10 páry žilek, řapík 2–5 cm dl	7
7	a	Větve s bílými pruhy; listy 8–15 cm dl.; květy v hroznech	<i>A. davidii</i>

Poznámka: Podobné listy má také *A. grosseri* a *A. laxiflorum*

- b Větve bez bílých pruhů; listy 6–10 cm dl.; květy v latách.....*A. tataricum*
- 8 a Laloky listů celokrajné..... 9
- b Laloky listů pilovité až laločnatě zubaté 11
- 9 a Listy 3laločné, 3–6 cm dl.*A. monspessulanum*
- b Listy 5–7laločné, delší než 8 cm 10
- 10 a Letorosty v mládí ojíněné, kůra větvěk po několik let hladká a lesklá
zelená; křídlo nažek sbíhá až na bázi semenného pouzdra*A. cappadocicum*
- b Letorosty ani v mládí nejsou ojíněné, kůra větvěk záhy rozpraskává;
křídlo nažek sbíhá asi do 1/2 semenného pouzdra*A. mono*
- 11 a Listy většinou 3–5laločné 12
- b Listy zpravidla 7–11laločné 36
- 12 a Listy 3laločné 13
- b Listy většinou 5laločné, někdy 3–5laločné 18
- 13 a Alespoň některé listy nelaločnaté, vejčitého tvaru,
často na bázi s malými lalůčky.....*A. tataricum*
- b Všechny listy zřetelně laločnaté 14
- 14 a Prostřední lalok asi stejné velikosti jako postranní 15
- b Prostřední lalok výrazně delší než postranní 17
- 15 a Laloky listů zaokrouhlené*A. monspessulanum*
- b Laloky listů špičaté 16
- 16 a Čepel listů na bázi zaokrouhlená, na okraji 1× pilovitá; květy v latách*A. buergerianum*
- b Čepel listů na bázi srdčitá, na okraji 2× pilovitá;
květy v převislých hroznech..... *A. grosseri*
- 17 a Zimní pupeny se střechovitými šupinami; listy na lici lesklé, 4–8 cm dl.;
květy v latách*A. ginnala*
- b Zimní pupeny jen s 1 párem šupin; listy na lici nelesklé, 6–12 cm dl.;
květy v hroznech*A. capillipes*
- 18 a Květy ve štíhlých hroznech 19
- b Květy v latách nebo chocholících 22
- 19 a Listy v horní polovině se 3 malými laloky, 3–5četné; květy 5četné 20
- b Listy většinou 5–7laločné; květy 4četné*A. argutum*
- 20 a Větve nejsou bíle pruhované; letorosty šedavě pýřité*A. spicatum*
- b Větve bíle pruhované; letorosty lysé 21
- 21 a Letorosty v mládí ojíněné; květy ve vzpřímených hroznech;
nažky svírají ostrý úhel*A. rufinerve*
- b Letorosty nejsou ojíněné; květy v převislých hroznech;
nažky svírají tupý úhel*A. pennsylvanicum*
- 22 a Řapík při utržení roní mléko 23
- b Řapík po utržení neroní mléko 26
- 23 a Koruna nápadně kuželovitá, větve pruhované, s ojíněnými letorosty *A. lobelii*
- b Koruna vejcovitá, větve bez pruhů, letorosty neojíněné 24
- 24 a Listy 2× laločnaté; květy v převislých 25–30 cm dl. latách;
nažky chlupaté..... *A. macrophyllum*
- b Laloky listů zubaté; květy ve vzpřímených chocholících; plody většinou lysé 25
- 25 a Listy 5–7laločné, laloky hrubě zubaté, dlouze zašpičatělé;
květy většinou před rašením listů..... *A. platanoides*
- b Listy 5laločné, laloky většinou tupé, celokrajné až 3laločné;
květy po vyrašení listů*A. campestre*

Poznámka: Jsou-li laloky listů špičaté viz *A. xzoeschense*

- 26 a Listy na rubu šedobílé; květy v předjaří na dvouletých větévkách 27
- b Listy na rubu nejsou šedobílé; květy zároveň s rašícími listy
nebo až po vyrašení listů 28
- 27 a Listy 3–5laločné, laloky nepravidelně až vroubkovaně pilovité;
stopky květní tenké, semeníky lysé..... *A. rubrum*
- Poznámka: Podobný *A. glabrum* má květy zelenavě žluté, na konci olistěných letorostů
v převislých chocholících
- b Listy 5laločné, s hluboce pilovitými až laločnatými laloky;
květy kratičce stopkaté, semeníky pýřité*A. saccharinum*
- 28 a Listy delší než 10 cm 29
- b Listy kratší než 10 cm 33
- 29 a Laloky listů hrubě až laločnatě zubaté*A. saccharum*
- b Laloky listů pilovité nebo zubaté 30
- 30 a Čepel dlanitolaločná, laloky asi tak dlouhé jako široké 31
- b Čepel dlanitodílná až dlanitosečná, laloky delší než široké 32
- 31 a Zuby listů tupé; květy v převislých, 6–16 cm dl., štíhlých latách *A. pseudoplatanus*
- b Zuby listů špičaté; samčí květy ve svazečcích,
samičí v chudokvětých hroznech *A. diabolicum*
- 32 a Střední lalok listů téměř k bázi rozeklaný; nažky rozestálé,
jejich křídla se nepřekrývají *A. heldreichii*
- b Střední lalok listů zasahuje asi do středu čepele; nažky rovnoběžné,
jejich křídla se překrývají *A. trautvetteri*
- 33 a Laloky listů širší než dlouhé, většinou tupé*A. opalus*
- b Laloky listů delší než široké, většinou špičaté 34
- 34 a Borka světle šedá až bílá; listy na rubu zelené; květy bezkorunné;
plody alespoň v mládí chlupaté.....*A. leucoderme*
- b Borka tmavošedá až tmavohnědá; listy na rubu šedé;
květy s kalichem i korunou; plody lysé..... 35
- 35 a Listy na rubu jen na žilkách chlupaté až olysalé;
nažky nápadně žebernatě žilnaté*A. hyrcanum*
- b Listy na rubu měkce chlupaté; nažky téměř hladké*A. grandidentatum*
- 36 a Řapíky a stopky květenství lysé; semeníky lysé 37
- b Řapíky a stopky květenství alespoň v mládí pýřité; semeníky chlupaté 39
- 37 a Listy 5–7(–9)laločné, řapík 3–5 cm dl.; alespoň kališní lístky červené 38
- b Listy 9–13laločné; řapík 3–8 cm; květy žlutavé *A. shirasawanum*
- 38 a Listy členěné do 1/2–2/3; korunní lístky červenavé *A. palmatum*
- b Listy členěné asi do 1/3; korunní lístky bělavé *A. circinatum*
- 39 a Květy žlutavé; letorosty chlupaté*A. sieboldianum*
- b Květy červenavé; letorosty lysé 40
- 40 a Listy 7–9(–11)laločné, asi do 1/2 členěné, laloky vejčité;
letorosty neojíněné; květní stopky hedvábitě chlupaté.....*A. japonicum*
- b Listy 9–11laločné, asi do 2/3 členěné, laloky podlouhle kopinaté;
letorosty ojíněné; květní stopky lysé*A. pseudosieboldianum*

A. argutum Maxim. – j. význačný

Statný keř až strom do 8 m vys., s hladkou šedou borkou. Letorosty v mládí pýřité, záhy olysávají, červené. L. 5–7laločné, na rubu šedavě pýřité, 5–8 cm šir., na podzim žloutnoucí. K. 4četné, v nicích hroznech. IV–V. Nažky téměř rovnovážně odstálé. – Japonsko: smíšené horské lesy.

A. buergerianum Miq. – j. Buergerův

A. trifidum Hook. et Arn. non Thunb.

Strom 5–10 m vys., v domovině až 20 m, s lysými letorosty a mělce brázditou borkou. L. 3laločné, někdy nečleněné, 3–8 cm šir., na rubu šedozelené, jen v mládí pyřité. K. žlutavé, v latách. V. Nažky asi 3 cm dl., rovnovážně odstávající. – Vých. Čína: horské lesy. V Japonsku jen pěstovaný.

A. campestre L. – j. polní (j. babyka)

Keř nebo strom 10–20 m vys., s podélně rozpraskanou borkou a kulovitou korunou. Letorosty hnědé, často s korkovými lištami. L. 3–5laločné, 5–10 cm šir., laloky tupé, prostřední 3laločný; řapíky mléčící. K. žlutozelené, ve vzpřímených latách. V. Nažky 2–4 cm dl., rovnovážně odstávající. – Evropa, Malá Asie, Kavkaz, Írán. Polostinná dřevina odolná k suchu. 'Elsrijk' má hustou, kuželovitou korunu. Vhodný do alejí. 'Postelense' je keř, s listy v mládí zlatožlutými, později světle žlutozelenými.

A. capillipes Maxim. – j. vlasonohý (j. štíhlostopečný)

Strom 6–12 m vys., s hladkou, bělavě pruhovanou borkou. Letorosty červené, lysé. L. 3laločné, prostřední lalok mnohem delší než postranní, 3–10 cm dl., na rubu lysé, s červenými žilkami, na podzim a při rašení karmínové. K. zelenavě bílé, v převislých hroznech, na stopkách 0,8–1,5 cm dl. V. Nažky rovnovážně odstálé. – Japonsko: horské lesy.

A. cappadocicum Gled. – j. kapadocký*A. laetum* C. A. Mey., *A. pictum* var. *colchicum* (Gordon) A. Henry

Strom 10–20 m vys., s hladkou hnědavou, světleji pruhovanou borkou. Letorosty zelenavě až načervenalé, ojíněné. L. 5–7laločné, s laloky celokrajnými, špičatými, 8–14 cm šir., lysé, na podzim žluté. K. světle žluté, v lých chocholících. V–VI. Nažky 3–5 cm dl., svírající tupý úhel. – Malá Asie, Kavkaz, Írán, Himálaj: podhorské lesy. 'Rubrum' má listy v mládí karmínově červené, později zelené a červené letorosty.

A. carpinifolium S. et Z. – j. habrolistý

Statný keř až strom, 6–10 m vys. Letorosty červenohnědé, lysé. L. jednoduché, podlouhle vejčité, 8–12 cm dl., s 16–20 žilkami, na rubu pyřité. K. zelenavé, v chudokvětých hroznech. V. Nažky 2,5–3,0 cm dl., rovnovážně odstálé. – Japonsko: horské lesy.

A. circinatum Pursh – j. okrouhlostý

Rozkladitý keř nebo vícekmenný strom 6–12 m vys., s hladkou borkou. Letorosty lysé, často ojíněné. L. 7–9laločné, členěné asi do 1/3, 6–12 cm šir., na rubu jen v mládí pyřité, na podzim červené. K. v malých převislých latách, s nachovým kalichem a bělavou korunou. IV–V. Nažky asi 4 cm dl., rovnovážně odstálé. – Záp. část Severní Ameriky: pobřežní křoviny. Snáší polostín.

A. cissifolium (S. et Z.) K. Koch – j. žumenolistý*Negundo cissifolium* S. et Z.

Statný keř až strom do 12 m vys., se slabě brázditou borkou. Letorosty v mládí pyřité, později lysé, zelenavé. L. 3četné, lístky 5–8 cm dl., nepravidelně hrubě pilovité, krátce řapíčkaté, na podzim šarlatové; řapík červený, 5–8 cm dl. K. 4četné, žlutavé, v koncových vzpřímených hroznech. IV. Nažky asi 2,5 cm dl., odstávají pod ostrým úhlem. – Japonsko: horské lesy.

A. colchicum Booth ex Gordon viz *A. cappadocicum**A. colchicum* Hartwiss. viz *A. cappadocicum**A. davidii* Franch. – j. Davidův

Strom 10–15 m vys., s lesklými, bíle pruhovanými větvemi. L. celistvé, vejčité, 8–16 cm dl., lysé, na rubu jen v mládí hnědě pyřité. K. žlutavé, v převislých jednopohlavných hroznech. V. Nažky 2,5–3,0 cm dl., svírající tupý úhel. – Stř. Čína: podhorské a horské lesy.

A. dasycarpum Ehrh. viz *A. saccharinum**A. diabolicum* Blume ex K. Koch – j. honšuský (j. dábelský)

Statný keř až strom 6–10 m vys., s kulovitou korunou. Letorosty červenohnědé, jen v mládí pyřité. L. 5laločné, v mládí pyřité, později jen na rubu, 10–16 cm šir., při rašení a na podzim červené. K. žluté, v chudých jednopohlavných květenstvích. IV–V, před listy. Nažky 3–4 cm dl., s křídly téměř rovnoběžnými a růžkatě zahnutými zaschlými bliznami. – Japonsko: horské lesy.

A. eriocarpum Michx. viz *A. saccharinum**A. ginnala* Maxim. – j. ginnala

Bohatě větvený keř, 3–6 m vys. Letorosty červené, lysé. L. 3laločné, 4–8 cm dl., střední lalok mnohem delší než postranní, na líci tmavozelené, lesklé, lysé, při rašení a na podzim červené. K. žlutobílé, vonné, ve vzpřímených latách. V. Nažky asi 2,5 cm dl., s křídly téměř rovnoběžnými. – Sev. Čína, Mandžusko, Japonsko: pobřežní křoviny a horské doliny. – var. *semenovii* (Reg. ex Herd.) Pax je menšího vzrůstu. L. 3–5laločné, střední lalok asi tak dlouhý jako postranní, na líci matné. – Střední Asie, Írán: horské doliny. Odolný k suchu.

A. glabrum Torr. – j. lysý

Statný keř nebo strom 5–10 m vys. Letorosty červenohnědé, lysé. L. 3–5laločné nebo 3četné, na rubu šedozelené, lysé, na podzim žluté. K. zelenavě žluté, v chocholících. V. Nažky asi 2 cm dl., křídla svírají ostrý úhel. – Severní Amerika: kamenité svahy, pobřežní křoviny, horské lesy. Snáší značný zástín. – var. *tripartitum* (Nutt.) Pax má listy často 3četné, jen 4–8 cm dl.

A. grandidentatum Nutt. – j. velkozubý

Statný keř až strom 6–12 m vys., s dosti úzkou korunou. Letorosty červenohnědé, lysé. L. 3–5laločné, hrubě zubaté, 5–8 cm šir., na rubu sivé, pyřité. K. žlutavé, v převislých chlupatých chocholících. IV. Nažky 2,5–3,5 cm dl., křídla svírají ostrý až pravý úhel. – Záp. část Severní Ameriky: horská údolí a skalnaté svahy.

A. griseum (Franch.) Pax – j. šedý*A. nikoense* var. *griseum* Franch.

Statný keř nebo strom 6–10 m vys., s papírovitě odlupčivou skořicově hnědou borkou. Letorosty hnědavé, jen v mládí pyřité. L. 3četné, lístky 3–5 cm dl., hrubě zubaté, na rubu šedavě až bělavé, na podzim purpurové. K. žluté, v převislých chocholících, stopky pyřité. V. Nažky asi 3 cm dl., pyřité, křídla svírají ostrý až téměř pravý úhel. – Střední Čína.

A. grosseri Pax – j. Grosserův*A. davidii* subsp. *grosseri* (Pax) de Jong, *A. hersii* Rehd.

Keř až strom 6–9 m vys., s bíle pruhovanou kůrou větví. Letorosty šedozelené, lysé. L. celistvé nebo 3laločné, vejčité, na bázi srdčité, 5–7 cm dl., jen v mládí rezavě chlupaté, na podzim červené. K. žlutavé, v převislých hroznech. V. Nažky asi 2 cm dl., rovnovážně odstálé. – Sev. a stř. Čína. – var. *hersii* (Rehd.) Rehd. má listy 3laločné, prostřední lalok asi 2× delší než postranní, někdy ještě se 2 lalůčky na bázi čepele.

A. heldreichii Orph. – j. Heldreichův

Strom 10–15 m vys. Letorosty červené, lesklé, lysé. L. většinou 5laločné, hluboce členěné, na rubu šedavě až žlutozelené, jen na žilnatině slabě chlupaté. K. žluté, ve vzpřímených latách. V–VI. Nažky 3,5–5,0 cm dl., křídla svírají tupý úhel. – Balkánský poloostrov: horské lesy.

A. henryi Pax – j. Henryův

Strom 7–10 m vys. Letorosty jen v mládí pyřité. L. 3četné, lístky 5–10 cm dl., oddáleně zubaté, na bázi celokrajné, na rubu jen na žilnatině chlupaté, na podzim červené. K. téměř přisedlé,

ve štíhlých převislých hroznech. V, před listy. Nažky 2,0–2,5 cm dl., křídla svírají ostrý úhel, plodnoství 10–15(–20) cm dl., převislá. – Stř. Čína.

A. hyrcanum Diech. et Mey. – j. hyrkánský

Opadavý strom 5–10 m vys., s lypsými letorosty. L. 5laločné, 6–10 cm velké, laloky s téměř rovnoběžnými okraji, hrubě zubaté a často 3laločné, na rubu šedavé, na žilnatině chlupaté, na ploše olysalé; řapík červený, 5–10 cm dl., bez latexu. K. zelenavě žluté na štíhlých lých stopkách, v chocholících. V. Nažky 2,0–2,5 cm dl., lysé, žebernatě žilnaté, křídla pod ostrým úhlem. – Jihových. Evropa, Krym, Kavkaz, Malá Asie: horské lesy.

A. italum Lauth. viz **A. opalus**

A. japonicum Thunb. – j. japonský

Statný keř až strom 5–7 m vys., hustě větvený. Letorosty červené, lysé. L. 7–11laločné, hluboce členěné, 8–14 cm šir. i dl., v mládí hedvábitě chlupaté, později jen na rubu na žilnatině, na podzim karmínově červené. K. purpurové, 1,0–1,5 cm v průměru, v nicích chocholících. IV–V, před listy. Nažky 2,0–2,5 cm dl., křídla svírají tupý až přímý úhel. – Japonsko: horské lesy. ‘Aconitifolium’ má listy téměř k bázi členěné s 9–11 hluboce zastříhané pilovitými laloky, na podzim hnědočervené až karmínové. ‘Aureum’ je keř 1–3 m vys., se zlatožlutě zelenými, na podzim sytě žlutými listy.

A. japonicum var. *sieboldianum* Franch. et Savat. viz **A. sieboldianum**

A. laetum C. A. Mey. non Schwerin viz **A. cappadocicum**

A. laxiflorum Pax – j. řídkokvětý

Strom 6–15 m vys., s červenavými lypsými letorosty. L. podlouhle vejčité, 6–10 cm dl., na bázi se 2–4 malými laloky, lysé, na rubu v paždí žilek hnědé. K. hnědavě zelené, v převislých, asi 10 cm dl. hroznech. V. Nažky asi 3 cm dl., odstávající pod pravým až přímým úhlem. – Již. Čína, Tibet: horské až subalpínské polohy. Vyžaduje chráněná stanoviště v teplých oblastech.

A. leucoderme Small – j. bělokorý

A. saccharum var. *leucoderme* (Small) Sarg.

Opadavý keř až strom 4–8(–12) m vys., se světle šedou až bílou borkou a lypsými letorosty. L. 3–5laločné, na bázi uťaté až mělce srdčité, 5–8 cm velké, laloky trojúhelníkovité; čepel na rubu bělavě plstnatá, zvláště na bázi žilek; řapík lysý. K. žluté, bezkorunné, 0,4 cm dl., na štíhlých lých stopkách, v téměř přisedlém chocholíku. Nažky v mládí chlupaté, později olysalé, 1,5–2,0 cm dl., křídla pod ostrým úhlem. – Již. část USA od sev. Karolíny po Floridu a Alabamu.

A. lobelii Ten. – j. Lobelův

A. cappadocicum subsp. *lobelii* (Ten.) Murray

Strom 15–20 m vys., s kuželovitou korunou a větvemi podélně pruhovanými. Letorosty silně ojněné. L. většinou 5laločné, s laloky dlouze zašpičatělými, 10–16 cm šir., na rubu jen v mládí pýřité, později jen s chomáčky chlupů v paždí žilek; řapík mléčící. K. žluté, malé, v chocholících, stopky pýřité. V, zároveň s listy. Nažky 2,5–3,0 cm dl., svírající tupý úhel. – Již. Itálie: horské lesy.

A. macrophyllum Pursh – j. velkolistý

Strom 15–25(–30) m vys., někdy jen keř. Letorosty lysé. L. 5laločné až 5klané, 20–30 cm šir., prostřední úkrojek 3laločný, ostatní hrubě až laločnatě zubaté, na rubu v mládí pýřité, na podzim oranžové; řapík 25–30 cm dl. K. žluté, vonné, v úzkých, převislých, 10–25 cm dl. latách. V. Nažky 3–4 cm dl., svírající pravý úhel, semenná pouzdra žlutě štětinatá, nažky někdy po 3. – Záp. část Severní Ameriky: jehličnaté lesy. Stinná dřevina, vhodná pro chráněné polohy teplých oblastí.

A. mono Maxim. – j. amurský (j. mono)

A. laetum var. *parviflorum* Regel, *A. pictum* var. *mono* (Maxim.) Franch.

Strom 10–20 m vys., se štíhlým kmenem a lypsými zelenými letorosty, na osluněné straně červenavými. L. 5–7laločné, 8–15 cm šir., s laloky celokrajnými, špičatými, lysé, jen na rubu s chomáčky chlupů. K. zelenavě žluté, v převislých, 4–6 cm šir. chocholících. IV–V. Nažky 2–3 cm dl., křídla pod ostrým až pravým úhlem. – Jižní Čína, Mandžusko, Mongolsko, jihových. Sibiř, Korea, Japonsko, Sachalin.

A. monspessulanum L. – j. francouzský

A. trilobatum Lam.

Keř až strom 6–12 m vys., s kulovitou korunou. Letorosty hnědavé, lysé. L. 3laločné, 3–8 cm v průměru, laloky tupé, celokrajné nebo nešetelně pilovité, na rubu sivé, lysé, jen s chomáčky chlupů, kožovité, na podzim žluté. K. zelenavě žluté, v převislých chocholících, semeník pýřitý. IV–V, po vyrašení listů. Nažky 2,0–2,5 cm dl., křídla téměř rovnoběžná, někdy se i překrývají. – Již. Evropa, sev. Afrika, Malá Asie, Kavkaz, Írán: výslunné skalnaté svahy. Odolný k suchu.

A. montanum Ait. viz **A. spicatum**

A. negundo L. viz **Negundo aceroides**

A. nikoense Maxim. – j. nikkoský

Strom 8–15 m vys., s hladkou tmavošedou borkou. Letorosty i 2leté větévky rezavožlutě srstnaté. L. 3četné, lístky podlouhle eliptické, 5–12 cm dl., na rubu šedozelené, chlupaté, na podzim šarlatově červené, postranní téměř přisedlé, prostřední řapíkatý. K. žluté, většinou v 3květých chocholících. V, kvete až ve stáří. Nažky 3–5 cm dl., chlupaté, křídla pod ostrým až pravým úhlem. – Japonsko, vých. Čína: horské lesy.

– var. *griseum* Franch. viz **A. griseum**

A. opalus Mill. – j. kalinolistý

A. opulifolium Chaix

Strom 10–15 m vys., s hustou korunou. Letorosty červenohnědé, lysé. L. 5laločné, 6–10 cm šir., na rubu šedavé, olysalé, jen na žilnatině a v paždí žilek chlupaté, laloky špičaté, tupě zubaté. K. žluté, v mnohokvětých převislých chocholících. IV, s rašením listů. Nažky 2,5–3,5 cm dl., křídla pod téměř pravým úhlem. – Jihozáp. Evropa.

A. palmatum Thunb. – j. dlanitolistý

A. polymorphum S. et Z.

Keř až strom 6–8 m vys., s hladkou borkou. Letorosty červené, lysé. L. 5–11laločné, 5–10 cm šir., do 2/3 až téměř k bázi členěné, lysé, na podzim purpurové, laloky úzké, dlouze zašpičatělé, ostře pilovité. K. purpurové, v malých, lých chocholících. V. Nažky 2,0–2,5 cm dl., křídla pod pravým až tupým úhlem. – Korea, Japonsko. Velmi proměnlivý druh, pěstuje se mnoho kultivarů. ‘Atropurpureum’ má listy hluboce 5laločné, až do podzimu tmavě purpurové. ‘Dissectum’ je polokulovitý keř 1–3 m vys., listy jsou téměř k bázi členěné, s 5–7(–9), hluboce zastříhané pilovitými laloky. ‘Dissectum Atropurpureum’ má listy tmavě purpurové. ‘Linearilobum’ má listy 5–7sečné, s čárkovitými laloky.

A. palmifolium Borkh. viz **A. saccharum**

A. pensylvanicum L. – j. pensylvánský

A. striatum Lam.

Statný keř nebo strom 8–12 m vys., s kulovitou až zploštěle kulovitou korunou, s větvemi ve stáří převislými. Letorosty zelené, lysé, neojněné, mléčící, větve bíle pruhované. L. v obrysu

téměř okrouhlé, 12–18 cm dl., v horní 1/2 se 3 malými laloky, na rubu rezavě chlupaté, později jen v paždí žilek. K. žlutavé, v převislých, 10–15 cm dl., lysých hroznech. V–VI, po olistění. Nažky asi 2 cm dl., křídla pod tupým úhlem. – Severových. část Severní Ameriky: od nížin do hor, na živných vlhkých půdách.

A. pictum Thunb. ex Murray viz *A. mono*

A. platanoides L. – j. mléčný (j. mléč)

Strom 20–30 m vys., s široce vejcovitou až kulovitou korunou, borka mělce podélně brázditá. Letorosty červenohnědé, lesklé, lysé, pupeny červené. L. 5–7laločné až 5–7klané, 6–18 cm šir., laloky hrubě ostře vykrajované zubaté; řapík mléčící. K. žluté, v koncových chocholících. IV–V, před listy. Nažky 4–5 cm dl., křídla pod tupým až přímým úhlem. – Evropa, Malá Asie, Kavkaz. Teplomilná dřevina, dosti odolná k suchu. ‘Crimson King’ má listy až do podzimu tmavohnědě purpurové. ‘Dissectum’ má listy téměř k bázi členěné, v dospělosti tmavozelené a letorosty červenohnědé. ‘Drummondii’ má listy na okraji široce bílé až žlutobíle lemované.

‘Globosum’ má velmi hustou, zploštěle kulovitou korunu. Vhodný jako alejový strom. ‘Palmatifidum’ velmi se podobá ‘Dissectum’ ale listy jsou i v dospělosti světle zelené a letorosty žlutozelené, později žlutohnědé. ‘Schwedleri’ má listy při rašení krvavě červené, později tmavočerveně zelené až olivově zelené.

A. polymorphum S. et Z. viz *A. palmatum*

A. pseudoplatanus L. – j. horský (j. klen)

Strom 25–40 m vys., s objevcovitou až kulovitou korunou, borka dlouho hladká, ve stáří šupinovitě odlupčivá. Letorosty zelenavě šedé, lysé, pupeny zelené. L. většinou 5laločné až 5dílné, 7–20 cm šir., na rubu šedozelelé, s chomáčky chlupů, laloky špičaté, tupě pilovité. K. žlutozelené, v převislých, 6–16 cm dl. latách. V, po vyrašení listů. Nažky 3–6 cm dl., křídla pod ostrým úhlem. – Evropa, Kavkaz: převážně podhorské a horské suťové lesy. ‘Atropurpureum’ má listy při rašení červenohnědé, později svrchu tmavozelené, na rubu tmavočervené. ‘Leopoldii’ má listy při rašení hnědočerveně růžové a žlutavě naběhlé, později nepravidelně žlutavě až žlutobíle skvrnitě. ‘Purpurascens’ má listy při rašení světle zelené, později na líci tmavozelené, na rubu purpurově červené, na podzim žluté.

A. pseudosieboldianum (Pax) Komar. – j. mandžuský

A. sieboldianum Miq. var. *mandschuricum* Maxim.

Opadavý keř nebo strom 3–5(–8) m vys., s hustou korunou. Letorosty bíle ojíňené, pupeny na bázi s věnečkem žlutých chlupů. L. 9–11laločné, asi do 2/3 členěné, s laloky podlouhle kopinatými, 2× pilovitými, čepel 7–10 cm šir., svrchu tmavozelená, lesklá, na rubu alespoň v mládí hedvábitě chlupatá; řapík 3–6 cm dl., v mládí hustě chlupatý, později jen roztroušené. K. v chocholících po 10–20, kališní lístky červenavé, brvitě, korunní žlutobílé, asi 2× kratší než kališní lístky; květní stopky lysé, vřetenem květenství v mládí chlupaté, později lysé. Nažky lysé, odstávají pod tupým úhlem. – Mandžusko, Korea: podél potoků od nížin do hor.

A. rubrum L. – j. červený

Strom 20–30(–40) m vys., s mělce brázditou borkou. Letorosty červené, lysé. L. 3–5laločné, 5–10 cm šir., na rubu sivé, na podzim karmínové. K. karmínově červené, ve svazečcích. III–IV, před listy. Nažky 1,5–2,5 cm dl., svírají ostrý úhel. – Vých. část Severní Ameriky: od nížin do hor, podél vodních toků a na okrajích bažin, v horách i na sušších svazích. Adaptabilní druh. ‘Sanguineum’ je většinou keř s listy na podzim krvavě červenými.

A. rufinerve S. et Z. – j. rezavožilný

Strom 8–12 m vys., s bíle pruhovanými větvemi. Letorosty zelené, lysé, ojíňené. L. 3laločné, někdy na bázi se 2 malými laloky, 6–12 cm dl., na rubu v mládí s žilnatinou rezavě pýřitou, záhy olýsalé, na podzim karmínové. K. zelenavé, ve vzpřímených, rezavě pýřitých hroznech. V, krátce po rašení listů. Nažky asi 2 cm dl., křídla pod ostrým úhlem až téměř paralelní. – Japonsko: horské lesy.

A. saccharinum L. – j. stříbrný

A. dasycarpum Ehrh.

Strom 20–30(–40) m vys., s rozkladitou korunou a borkou ve stáří odlupčivou v podélných pruzích. Letorosty červenohnědé, lysé. L. 5(–7)dílné až sečné, 6–14 cm šir., laloky nepravidelně ostře 2× pilovité, na rubu stříbřitě bílé, na podzim žluté. K. zelenavě žluté, bezkorunné, v malých svazečcích. III, před listy. Nažky 4,0–7,5 cm dl., svírající pravý úhel. – Vých. část Severní Ameriky: převážně v nížinách na vlhkých až zbahnělých půdách. ‘Borns Graciosa’ má listy téměř k bázi členěné, s úzkými, hrubě až zastříhovaně pilovitými laloky. ‘Wieri’ má dlouze převislé větve a listy s velmi úzkými a dlouhými laloky.

A. saccharum Marsh. – j. cukrový

A. barbatum Michx., *A. saccharophorum* K. Koch

Strom 20–30(–40) m vys., s rozkladitou korunou a brázditou borkou. Letorosty zelené, později červenavé, lysé. L. 3–5laločné, 8–14 cm šir., laloky špičaté, hrubě zubaté, na rubu světle zelené, lysé, nejvýše na žilnatině slabě chlupaté. K. zelenavě žluté, na převislých, pýřitých, 2–7 cm dl. stopkách, tvořící téměř přisedlé, chudokvětě chocholíky. IV, těsně před rašícími listy. Nažky 2,5–4,0 cm dl., křídla pod ostrým úhlem. – Vých. část Severní Ameriky: nížinné až podhorské lesy.

A. shirasawanum Koidz. – j. honšuský (j. Shirasawův)

Opadavý strom 3–7 m vys., s lými, někdy slabě ojíňenými letorosty. L. 9–11laločné, 6–10 cm šir., 2× pilovité, v mládí oboustranně chlupaté, později lysé, jen s chomáčky chlupů v paždí žilek; řapík lysý, 3–8 cm dl. K. světle žluté, 0,6–0,8 cm v průměru, stopky lysé, 4–6 cm dl., semeník chlupatý. Nažky asi 2 cm dl., rovnovážně odstálé. – Japonsko: Honšú a Šikoku, horské lesy.

A. sieboldianum Miq. – j. Sieboldův

A. japonicum var. *sieboldianum* Franch. et Sav.

Hustý keř až strom 4–7 m vys., připomínající j. japonský. Letorosty zelenavé nebo načervenalé, pýřité. L. 7–9laločné, 5–8 cm šir., laloky dlouze zašpičatělé, ostře pilovité, na žilnatině chlupaté, na podzim červené. K. žlutavé, na dlouhých chlupatých stopkách, v malých chocholících. V. Nažky 1,5–2,0 cm dl., křídla pod tupým až přímým úhlem. – Japonsko: horské lesy.

A. spicatum Lam. – j. klasnatý

A. montanum Ait.

Keř až strom 6–12 m vys., často vícekmenný, s kulovitou korunou. Letorosty červenohnědé, jen v mládí pýřité. L. 3(–5)laločné, 6–12 cm šir., na rubu světle zelené, chlupaté, na podzim oranžové a červené. K. zelenavé, ve vzpřímených, 8–15 cm dl. hroznech. V–VI, po vyrašení listů. Nažky 1,5–2,0 cm dl., křídla pod ostrým až pravým úhlem. – Vých. část Severní Ameriky: vlhké lesy, chladná údolí.

A. striatum Duroi viz *A. pensylvanicum*

A. tataricum L. – j. tatarský

Keř až strom 4–10 m vys., s borkou až ve stáří brázditou. Letorosty hnědavé, lysé. L. celistvé nebo se 2 malými laloky na bázi, vejčité, 5–10 cm dl., 3–7 cm šir., nepravidelně 2× pilovité, na